

**Созишномаи генералӣ
байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи иттифоқҳои
касабаи мустақили Тоҷикистон ва Иттиҳодияи корфармоёни
Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2020**

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд - «Тарафҳо») Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи солҳои 2016-2020, Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020, қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тасдиқи Низомномаи Комиссияи сетарафаи танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва «Дар бораи тасдиқи Низомномаи тартиби таҳия ва бастани созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ ва минтақавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» -ро ба роҳбарӣ гирифта, бо мақсади танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ, дарёғти ризоияти ҷамъияти, суботи ҷамъияти, ҷалби теъдоди ҳарчи бештари аҳолии қобили меҳнат бо меҳнати арзанда, зиёд кардани даромади кормандон, коҳиш додани сатҳи бекорию баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии аҳолӣ, афзоиши ҳиссаи шуғли расмӣ ва баҳши ба қайд гирифтанашудаи иқтисодиёт, таъмини стандартҳои ҳадди ақали иҷтимоӣ, хифзи ҳуқуқ ва манфиати муҳочирони меҳнатӣ, Созишномаи генералии мазкурро барои солҳои 2018 - 2020 ба имзо расониданд. Дар музокирот Тарафҳо ҷиҳати амалӣ намудани вазифаҳои зайл тавофуқ ҳосил намуданд:

БОБИ I. СИЁСАТИ ИҚТИСОДӢ

Бо саъю қӯшиши якҷоя ҷиҳати ноил гардидан ба рушди иқтисодӣ, таҳқими вазъияти иқтисодӣ ва молиявии соҳаҳои он татбиқ намудани тадбирҳои зеринро зарур мешуморанд:

1. Дар соҳаи буҷету андоз ва сиёсати нарҳ:

- омӯзиши масъалаи баробар кардани сатҳи андозбанӣ бо шарикони асосии иқтисодиву тиҷоратӣ ва давлатҳои ҳамсоя бо дар назардошти манфиатҳои иқтисодиву молиявии давлат;

- таҳия ва амалӣ намудани чорабиниҳо ҷиҳати баланд бардоштани фарҳангии андозсупорӣ ва риояи қонунгузории андоз;

- содда намудани расмиёти маъмурикунонии андоз бо мақсади баланд бардоштани масъулияти ҷамъоварӣ, шаффофият, пешгӯишаванда будани тартиби ситонидани андозҳо барои андозсупорандагон.

2. Дар соҳаи бехтаргардонии фаъолияти сармоягузорӣ ва рушди соҳибкорӣ:

- идома бахшидани ислоҳот ва густариши он ҷиҳати беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ бо мақсади рушди саноати ватанӣ ва истифодай захираҳои сарватҳои зеризамини;
- тақвияти ҳимояи ҳуқуқи моликияти, ташкили институти ваколатдор (омбудсмен) оид ба ҳимояи ҳуқуқи соҳибкорон, такмили ҳимояи судии ҳуқуқи соҳибкорон;
- такмили фаъолияти институтҳои дастгирикунандай соҳибкорӣ, ба монанди Фонди дастгирии соҳибкорӣ, Агентии пешбурди сармоягузорӣ ва содирот, Маркази татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ ва бунёди механизмҳои самараноки рушди маҳал;
- фароҳам овардани шароити мусоид, аз ҷумла низоми дастгириӣ, ҳавасмандгардонӣ ва кафолатҳои муассир барои ҷалб намудани захираҳои бахши хусусӣ ба татбиқи лоиҳаҳои шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ;
- татбиқи пайдарҳами сиёсати кам кардани монеаҳои маъмурии пешбурди тиҷорат ва ташаккули низоми ҳамроҳии маъмурии лоиҳаҳои миёнаву калони сармоягузории бахши хусусӣ аз рӯи принципи «равзанаи ягона»;
- фароҳам овардани шароит барои сафарбар намудани захираҳои сармоягузорӣ ва баланд бардошдани самаранокии лоиҳаҳои сармоягузорӣ;
- баланд бардошдани сатҳи ҷолибияти иқтисодиёт барои сармоягузорон ва беҳтар намудани мавқеи кишвар дар рейтинги «Пешбурди соҳибкорӣ» аз рӯи нишондиҳандаҳои «Ҳимояи сармоягузорон»;
- ташкил намудани мониторинги фазои сармоягузорӣ, ки на танҳо барои арзёбии натиҷабаҳшии кор вобаста ба ҷалби сармоягузориҳо, балки инчунин барои тағиیر додани фарҳангӣ мавҷудаи маъмуриӣ, ки дар он сармоягузор ҳоло ҳамчун субъекти камаҳамият ҳисобида мешавад, муҳим аст;
- рушди инфрасоҳтори фаъолияти сармоягузорӣ ва беҳтар намудани ҷолибияти сармоягузорӣ дар бахши истифодаи қаъри замин;
- истифодаи имкониятҳои нави сармоягузорӣ дар занчираи арзиши иловашудаи тиҷорати кишоварзӣ дар кишвар;
- муқаммалгардонии заминаи ҳуқуқии дастгириӣ ва рушди соҳибкорӣ, фароҳам овардани шароит барои дастёбии субъектҳои соҳибкорӣ ба бозорҳои байналмилалии мол, кор ва хизматрасониҳо;
- ташкил намудани фаъолияти самараноки институти ҳамкориҳои мутақобилаи соҳторҳои тиҷоратӣ ва мақомоти ҳокимиияти давлатӣ;
- мусоидат барои рушди соҳибкории инноватсионӣ, ташкил намудани технопаркҳо ва бизнес-инкубаторҳо;
- такмили низоми таҳсилоти миллии соҳибкорӣ барои омӯзиш ва тайёр намудани мутахассисони баландиҳтиносӣ ракобатпазир дар соҳаҳои гуногун мутобиқи талаботи иқтисоди бозаргонӣ ва стандартҳои байналмилалиӣ;
- бо назардошти имконияти буҷет зиёд намудани ҳаҷми маблағҳои Фонди дастгирии соҳибкорӣ ва паст кардани меъёри фоиз;

– такмили сиёсати андоз барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии инвеститсионии соҳибкорони хусусӣ.

3. Дар соҳаи азнавсозӣ, ислоҳот ва устувор гардонидани иқтисодиёти миллӣ:

- таҳия ва андешидани тадбирҳо оид ба дастгирии давлатии молистехсолкунандагони ватанӣ дар доираи меъёрҳои Созмони умуничаҳонии савдо;

- такмил додани замини меъёрии ҳукуқии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунӣ, ҳавасмандгардонии содироткунандагон;

- густариши ислоҳоти аграрӣ бо мақсади ташаккул ва иникшофи истеҳсолоти кишоварзии сердаромад;

- идомаи азхудкунӣ ва истифодаи самараноки иқтидори гидроэнергетикӣ тибқи амалӣ намудани Барномаи аз худ намудани манбаъҳои барқароршавандай энергия ва соҳтмони нерӯгоҳҳои хурди барқи оби барои солҳои 2016 - 2020 ва Нақшай чорабиниҳо оид ба амалӣ намудани лоиҳаҳои афзалиятнок дар соҳаи энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015 – 2020 ҳамчунин, таҷдиди нерӯгоҳҳои барқии обии мавҷуда ва соҳтани нерӯгоҳҳои барқии обии на;

- андешидани тадбирҳои судманд ҷиҳати рушди содирот ва воридотивазкунӣ.

– баланд бардоштани самаранокии соҳаҳои коркарди маҳсулоти ватанӣ, воситаҳои асосӣ, технологияву таҷҳизот;

– баланд бардоштани самаранокии идоракуни комплекси сӯзишворию энергетикӣ ва таъмини дастрасии устувору баробари ҳамаи субъектҳои иқтисоди миллӣ ба захираҳои энергетикӣ;

– рушди низоми миллии воридотивазкуни интихобӣ, пеш аз ҳама дар соҳаи комплекси агросаноатӣ (коркарди маҳсулоти меваю сабзавот ва зиёд кардани истеҳсоли он);

– вусъат бахшидан ба ҷараёни коркарди маъдан, тилло, нукра ва сангҳои ороиши;

– тақвият бахшидани вазъи коркарди аввалияи ашёи хоми саноативу маҳсулоти кишоварзӣ;

– ҷорӣ намудани низоми стандартҳои байналмилалии сифат дар корхонаҳои саноатӣ;

– бунёди корхона ва коргоҳҳои хурду миёнаи дӯзандагӣ, қолинҳои дастбоғӣ, коркарди пашм, пӯст, пилла, меваю сабзавот ва масолеҳи соҳтмонӣ;

– ба роҳ мондани истеҳсолимаводу маҳсулоте, ки дар ҷумҳурӣ барои тавлидоти он шароити мусоиди истеҳсолӣ ва ашёи хом вуҷуд дошта;

– иникшофи барномаҳои шарикии давлат ва бахши хусусӣ дар истеҳсолоти кишоварзӣ;

– бо дарназардошти имконияти буҷети давлатӣ, такмил додани механизми андозбандии корхонаҳои кишоварзӣ;

- таҳияи механизми пешниҳоди қарзҳои кӯтоҳмуҳлат, миёнамуҳлат, дарозмуҳлат ва қарзҳои имтиёзнок ба истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ, инкишофи кооперативҳои қарзӣ;

- бунёди истгоҳҳои моддию техникий дар заминаи Ассотсиатсияи хоҷагиҳои деҳқонӣ, рушди агролизинг, баланд бардоштани сатҳи механизатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ;

- баланд бардоштани дараҷаи тиҷоратиқунонии истеҳсолот тавассути инкишофи малакаҳои маркетингӣ ва қасбии кормандони соҳаи кишоварзӣ;

- идомаи корҳо оид ба қашф ва азхудкуни захираҳои сӯзишвории органикӣ, зиёд кардани ҳаҷми истиҳроҷи ангишт ва истеҳсоли газ аз он дар асоси таҳия ва татбиқи барномаи мақсадноки инкишофи истиҳроҷ (аз ҷумла бо усули шаҳтагӣ) ва коркарди ангишт;

- таъмини дастрасии истеъмолкунандагон, новобаста аз категория, мансубияти минтақавиашон ва фасли сол, ба истифодаи нерӯи барқ дар асоси ворид намудани иқтидорҳои нав ва истифодаи самараноки иқтидорҳои ҷойдошта, инкишофи инфрасоҳтори энергетикий, аз ҷумла дар минтақаҳои таъмини ғайримарказонидашудаи барқ;

- таҳияи низоми чораҳо оид ба ҳавасмандгардонии сарфи энергия ва баланд бардоштани самаранокии энергетикии истеҳсолот;

- таҳияи маҷмӯи чораҳо оид ба баланд бардоштани ҷолибияти лоиҳаҳои сармоягузорӣ, ташаббусҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар бахши соҳибкории энергетикий.

4. Кори аз ҷониби Тарафҳо гузаронидашаванд бояд дар давоми солҳои 2018 - 2020 афзоиши ҳарсолаи маҷмӯи маҳсулоти дохилиро тибқи пешбинихои рушди иқтисодиву иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин намояд.

БОБИ П. ДАРОМАҲО, МУЗДИ МЕҲНАТ ВА САТҲИ ЗИНДАГИИ АҲОЛӢ

5. Тарафҳо дар ин давра таҳия ва татбиқи тадбирҳое, ки ҳуқуқи кормандонро ба меҳнати арзанда, баланд бардоштани сатҳи музди воқеӣ, такмили сиёсати даромад ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳолиро таъмин менамояд зарур, мешуморанд. Бо ин мақсад, Тарафҳо барои ин чораҳо уҳдадор мешаванд:

- зиёд намудани андозаи ҳадди ақали музди меҳнат, андозаи музди меҳнат;

- бо дар назардошти натиҷаҳои воқеии рушди иҷтимоию иқтисодӣ таҷдиди назар намудани низоми пардоҳти музди меҳнат дар доираи созишномаҳои соҳавӣ ва шартномаҳои колективӣ;

- таъмини назорати давлатӣ ва ҷамъиятӣ аз рӯи пардоҳти саривақтии музди меҳнат дар ташкилоту муассисаҳо, новобаста аз шакли моликият;

- мунтазам бурдани корҳо оид ба солимгардонии молиявии ташкилотҳо, таъмин намудани фаъолияти безарари онҳо бо мақсади нигоҳ доштани шуғлнокии доимии кормандон ва баландшавии музди меҳнат;

- тибқи муқаррароти моддаи 144 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон индексатсия намудани музди меҳнат бо дар назардошти сатҳи таваррум;
- идомаи таҳияи чораҳо барои муҳофизати ҳуқуқҳои моддии корманд дар сурати муфлишавии ташкилот;
- ҳамасола гузаронидани мониторинги моддаҳои 140 ва 143 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

БОБИ III. ҲИФЗИ ИЧТИМОЙ, КАФОЛАТҲО ВА СУГУРТАИ ИЧТИМОЙ

6. Тарафҳо бо мақсади рушди соҳаҳои ҳифзи иҷтимоӣ аҳолӣ, таъмини кафолатҳои иҷтимоӣ ва сугуртаи иҷтимоӣ шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ намудани тадбирҳои зайлро ҳатмӣ мешуморанд:

- баррасии меъёрҳои ҳадди ақалии стандартҳои иҷтимоӣ оид ба пешниҳоди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба аҳолӣ, аз ҷумла дар самти хизматрасонии манзилию коммуналӣ;
- идомаи ҷорӣ намудани механизми таҷрибавии кумакҳои унвонии иҷтимоӣ ба оилаҳо ва шаҳрвандони камбизоат;
- ҳамасола сари вақт ҷудо намудани маблағҳо барои таҳқими заминай моддию техникӣ ва ба мавсими тобистона тайёр намудани лагерҳои солимгардонии кӯдакон, ки дар тобеият ё дар истифодаи иттифоқҳои касаба мебошанд;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо оид ба рушди заминай иттилоотии низоми ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла дар соҳаи сугуртаи иҷтимоӣ ва таъминоти нафақа;
- таҳия ва дар амал татбиқ намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи низоми нави таъминоти нафақа дар доираи ислоҳоти амалишаванда;
- ташаккули маҷмӯи ҳавасмандиҳо барои корфармоён ҷиҳати бо кор таъмин намудани шахсони маъюб дар бахши расмӣ;
- паҳн намудани иттилооти умумӣ оид ба маъюбӣ, ҳуқуқи шахсони маъюб, уҳдадориҳои давлат дар ин самт, ҳам дар байни мақомоти масъули ҳокимиятӣ ва ҳам дар байни табақаи васеи аҳолӣ;
- таҳия ва тасдиқи стандартҳои кафолатҳои ҳаддиақалии дастрасӣ ба даромадҳо ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ;
- андешидани маҷмӯи тадбирҳо ҷиҳати мусоидат ба соҳтмони манзилҳои дастрас мутобиқи эҳтиёҷот ва талаботи аҳолӣ;
- нигоҳ доштани танзими давлатии нарҳҳо ба хизматрасонии коммуналӣ, газ, сӯзишворӣ, қувваи барқ, доруворӣ, молҳои зарурии аввалия ва маводи ғизоӣ ба аҳолӣ;
- таъмин намудани ҳаҷми соҳтмони манзил мувофиқи нишондиҳандаҳои дурнамои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2020;

- таъмин намудани соҳтмони саривақтии иншооти соҳаҳои тандурустӣ ва маориф, аз он ҷумла муассисаҳои таълимии томактабӣ дар ноҳияҳо (маҳаллаҳо), шаҳрҳои аз нав соҳташавандай ҷумҳурӣ;
- таъмин намудани маблағузории ҳарочоти ҷории (ба гайр аз ҳарочоти асосӣ) соҳаҳои тандурустӣ ва маориф мувофиқи дурнамои нишондиҳандаҳо, вале на камтар аз ҳаҷми солҳои пешин;
- дар солҳои 2018-2020 нигоҳ доштани намудҳои кафолатноки ёрии тиббии ройгон барои аҳолии ҷумҳурӣ бе қоҳишёби аз сатҳи солҳои пешин;
- пешбинӣ намудани зиёдшавии меъёрҳои ҳарочоти пулӣ барои ҳӯрок ба тарбиятгирандагон, хонандагон ва донишҷӯёне, ки дар муассисаҳои таълимии томактабӣ, таҳсилоти умумӣ ва ибтидой қасбӣ таҳсил мекунанд;
- давра ба давра баланд бардоштани андозаи ҳамаи намудҳои идрорпулии (стипендији) хонандагон ва донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ибтидоии қасбӣ, миёна ва олии қасбӣ;
- бо риояи тартиби муайяншуда самаранок истифода намудани маблағҳои сугуртаи давлатии иҷтимоии 1,4 фоиза дар корхонаву ташкилотҳо новобаста аз шакли моликияташон, ҷиҳати ҳаридории роҳҳатҳои истироҳатгоҳҳои тобистонаи қӯдакон ва наврасон ба истироҳатгоҳҳо ва мавзехои истироҳатӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон. Иштироки корфармоён ва ташкилотҳои иттифоқҳои қасаба дар паст кардани арзиши роҳҳатҳои истироҳатгоҳҳо;
- саҳм гирифтани мақомоти иҷроияи ҳокимијати давлатӣ дар маблағузорӣ ва омода намудани истироҳатгоҳҳои тобистона ба мавсими қабул;
- маблағузории саривақтии ҳарочот оид ба омодагии қасбӣ, такмили ихтисос ва бозомӯзии бекорон, аз ҷумла пардохти стипендија, пардохти қорҳои ҷамъиятӣ, таъсиси ҷойҳои корӣ барои шаҳрвандони бекоре, ки ба ҳифзи ихтимоӣ эҳтиёҷ доранд;
- таъмини ҳудмашғулияти аҳолии бекор ва таъсиси ҷойҳои иловагии корӣ барои фаъолияти илмию тадқиқотӣ оид ба масъалаҳои шуғл ва бозори меҳнат, маблағузории тадбирҳои ҳамкории бозори меҳнат, рушди байналмилалӣ оид ба масъалаҳои шуғл ва бекорӣ;
- пардохти ҷубронпулӣ ба ивази роҳҳатҳои истифоданашудаи муолиҷаи санаторију курортӣ ба маъюбони Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва ашхоси ба онҳо баробаркардашуда;
- таҷдиди назар намудани тартиби пардохти кумакпулиҳои иҷтимоӣ барои корношоямии муваққатӣ, ҳомиладорију таваллуд ва кумакпулиҳои оилавӣ ба аъзои ҳочагиҳои дехқонӣ ва соҳибкорони инфиродӣ, мутобиқ намудани андозаи чунин қӯмакпулиҳо ба саҳмгузории онҳо дар низоми сугуртаи давлатии иҷтимоӣ;
- татбиқи ҷораҳои ҳавасмандгардонӣ барои рушди соҳаи туризм, истироҳатгоҳҳо ва санаторију профилакторияҳои ҷумҳурӣ;
- таҳия ва қабули Барномаи давлатии азnavsозии истироҳатгоҳҳои амалкунанда ва соҳтмони истироҳатгоҳҳои нав;
- андешидани тадбирҳо ҷиҳати таҳия ва нашри тафсири Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- андешидани чораҳои зарурӣ дар доираи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ичро намудани талаботи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби роҳбарони ширкатҳои трансмиллӣ, корфармоёни хориҷӣ нисбати шаҳрвандони ҷумҳурӣ ва шаҳрвандони кирояи хориҷӣ дар самти бархӯрдор будан аз имтиёзҳои мавҷудаи иҷтимоӣ ва меҳнатӣ.

БОБИ IV. РУШДИ БОЗОРИ МЕҲНАТ ВА МУСОИДАТ БА ШУҒЛИ АҲОЛӢ

7. Тарафҳо ҷиҳати танзим ва рушди бозори меҳнат ва таъмини шаҳрвандон бо шуғли арзанда татбиқи ҷорабиниҳои зеринро ҳатмӣ мешуморанд:

– такмил додани заминай меъёрии ҳуқуқии ташаккули (дар навбати аввал дар сатҳи миллӣ ва пас аз он дар сатҳи минтақаҳо) низоми таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат;

– рушди инфарсоҳтори оморӣ барои таҳлил ва пешгӯии бозори меҳнат, пайваста гузаронидани тадқиқоти қувваи корӣ (бо дохил намудани маҷмӯи масъалаҳои алоқаи таҳсилот, шуғл ва даромадҳо), тадқиқоти корхонаҳо ва ташкилотҳо, пурсишҳо ҷиҳати бокортаъминкунии ҳатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти қасбӣ);

– ҷорӣ намудани низоми ҳисоботдиҳии фаврии баҳодиҳии ҳолати бозори меҳнат (ҳар семоҳа бо инъикоси равандҳои таъсис ва барҳам додани ҷойҳои корӣ, муҳочирави меҳнатии хориҷӣ ва дохилӣ) ба низоми таъминоти иттилоотии мақомоти иҷроияи ҳокимиияти давлатӣ;

– таҳия ва татбиқи Барномаи миёнамуҳлати мақсадноки мусоидат ба шуғли шаҳсони маъюб ва таъсиси гурӯҳҳои худёрирасон;

– таҳияи Барномаи рушди худиштиғол ва корҳои ҳонагӣ (хонакорӣ);

- татбиқи барномаҳои давлатӣ ва минтақавии мусоидат ба шуғли аҳолӣ бо додани афзалият ба ҷораҳои фаъоли сиёсати шуғл дар бозори меҳнат;

- роҳ надодан ба ивазшавии муносибатҳои меҳнатӣ, бо қарордоди шартномавии ҳусусиятҳои шаҳрвандию ҳуқуқидошта, барои иҷрои коре, ки бояд мувофиқи қонунгузорӣ дар бораи меҳнат дар асоси шартномаи меҳнатӣ амалӣ гардад;

- ёрӣ расонидан ба бекорон дар ташкили худиштиғолӣ, аз он ҷумла бо роҳи додани қарзҳои имтиёznok;

- дар ҳаҷми пурра таъмин намудани дастгирии иҷтимоии бекорон, ки бо қонунгузорӣ пешбинӣ шудааст;

– татбиқи механизмҳои шариқии иҷтимоӣ дар бозори меҳнат (аз ҷумла барномаҳо оид ба ҳамкории ассотсиатсияҳои кордихандагон/ соҳибкорон, иттифоқҳои қасабаи соҳавӣ ва вазоратҳои соҳавӣ);

– инкишофи низоми таъминоти иттилоотии мусоидат ба таъмини шуғл;

- андешидани тадбирҳо ҷиҳати аз байн бурдани иқтисодиёти пинҳон ва кам кардани ҳаҷми шуғли ба қайдгирифтанашуда.

БОБИ V. ҲИФЗИ МЕҲНАТ

8. Бо мақсади таъмин намудани ҳифзи меҳнат Тарафҳо амалӣ кардани чорабиниҳои зеринро зарур мешуморанд:

- гузаронидани санчиши шароит ва ҳифзи меҳнат, ичрои уҳдадориҳои корфармоён оид ба ҳифзи меҳнат, ки бо қонунгузорӣ пешбинӣ гардидаанд;
- ба роҳ мондани назорати қатъӣ аз болои ичрои моддаи 348 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба муоинаи тиббӣ;
- дар ташкилоту муассисаҳо, новобаста аз шакли моликият пешбинӣ намудани маблағҳои зарурӣ барои амалигардонии чорабиниҳои ҳифзи меҳнат.

9. Тарафҳо конвенсияҳои зерини Ташкилоти байналмилалии меҳнатро бо мақсади муайян намудани зарурати ҳамроҳшавӣ ба онҳо мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор медиҳанд:

- Конвенсияи №102 «Дар бораи меъёри ҳадди ақалии таъминоти иҷтимоӣ»;
- Конвенсияи №167 «Дар бораи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат дар соҳтмон»;
- Конвенсияи №183 «Дар бораи ҳифзи модар».

БОБИ VI. ТАЪМИНОТИ ҲИФЗИ ҲУҚУҚҲОИ МУҲОЧИРОНИ МЕҲНАТӢ

10. Бо мақсади таъмини ҳифзи ҳуқуқҳои муҳоҷирони меҳнатӣ Тарафҳо амалӣ намудани чорабиниҳои зеринро зарур мешуморанд:

- таҳия ва ҷорӣ намудани низомҳои иттилоотии ҳамкории байнисоҳавӣ дар доираи идоракуни мухоҷирати меҳнатии хориҷӣ;
- такмил додани низоми меъёрии ҳуқуқии ҳифзи муҳоҷирони меҳнатӣ;
- фаъолгардонии саъю талошҳо оид ба таъмини ҳифзи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии муҳоҷирони меҳнатӣ ва оилаҳои онҳо, аз ҷумла ба воситаи созишномаҳои дутарафа доир ба ҷалби муташаккилонаи мувакқатии шаҳрвандони кишвар ва таъминоти нафақавӣ;
- таҳияи маҷмӯи амалҳои ҳассоси гендерӣ оид ба омодасозии пеш аз сафари муҳоҷирони меҳнатӣ ва аъзои оилаи онҳо;
- ташаккули маҳзани маълумоти талаботи соҳавӣ ва ҳудудии ҷумҳурӣ ва кишварҳои асосии воридкунандагони қувваи корӣ;
- интишори боз ҳам васеъи маҷмӯи иттилооту маълумот оид ба ҳуқуқу уҳдадориҳо, шартҳо ва тартиби бақайдигирии муҳоҷирони меҳнатӣ дар кишварҳои асосии воридкунандагони қувваи корӣ;
- бисёрҷониба намудани раванди муҳоҷирати меҳнатӣ;
- андешидани тадбирҳо бо мақсади додани бартарият ба кормандони ватанӣ дар лоиҳаҳое, ки барои амалисозии онҳо ба мутахассисони хориҷӣ квота муқаррар гардидааст;
- танзими муҳоҷирати меҳнатии дохилий ва хориҷии ҷумҳурӣ, пешгирии муҳоҷирати меҳнатии ғайриқонунӣ.

БОБИ VII. ШАРИКИИ ИЧТИМОЙ ВА ТАНЗИМИ ФАЪОЛИЯТИ ТАРАФХО

11. Тарафҳо уҳдадор мешаванд, чораҳое андешанд, ки ба инкишофи минбаъдаи низоми шарикии иҷтимоӣ ва баланд бардоштани самаранокии он нигаронида шуда бошанд, аз ҷумла:

- муносабатҳои худро дар асоси принципҳои шарикии иҷтимоӣ, ки ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва конвенсияҳои аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон қабулгардидаи Ташкилоти байналмилалии меҳнат асос ёфтааст, ба роҳ монда, оид ба ин масъала дар маҳалҳо ба корфармоён ва ташкилотҳои иттифоқи касаба кумаки доимӣ расонанд;

- дар бастани созишномаҳо ва шартномаҳои колективӣ, такмил додани фаъолияти комиссияҳои соҳавӣ ва минтақавӣ оид ба танзими муносабатҳои иҷтимоию меҳнатӣ мусоидат намоянд;

- дар мавриди аз ҷониби сармоягузорон ҳусусӣ гардонидани ташкилот ва пайдо намудани ҳуқуқи моликият дар шартномаҳои сармоягузорӣ ҷиҳати дар муддати на камтар аз 6 моҳ нигоҳ доштани шуғли кормандон дар ҳамон сатҳи то ҳусусигардонӣ қарордошта, инчунин кафолатҳо ва имтиёзҳо, на камтар аз ҳаҷми пешбининамудаи созишномаи амалкунанда ва шартномаи колективӣ уҳдадориҳоро пешбинӣ намоянд;

- оид ба таъсис додани ташкилотҳои ибтидоии иттифоқи касаба дар муассиса ва корхона новобаста аз шакли моликият тарғибу ташвиқ намуда, корҳои фаҳмондадиҳӣ баранд;

- бо шарикони иҷтимоӣ лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқиро оид ба масъалаҳои сиёсати иҷтимоию иқтисодӣ, муносабатҳои меҳнатӣ ва шарикии иҷтимоӣ мувофиқа намоянд;

- аз ҷониби Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва сохторҳои маҳаллии он ба Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва Иттиҳодияҳои корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон иттилооти омориро дар асоси ройгон тибқи Барномаи корҳои оморӣ муайянгардида, пешниҳод карда шавад;

- ҳама гуна чораҳои аз онҳо вобастабударо ба бартараф кардан ва ҳалли асосноки баҳсҳои меҳнатии колективи, ки дар соҳаи иҷтимоию меҳнатӣ ба миён омадаанд, ба амал бароранд.

12. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- дастгирии нақши аз ҷиҳати иҷтимоӣ муҳими иттифоқҳои касаба (иттиҳодияҳои онҳо) ва корфармоён (иттиҳодияҳои онҳо) - ро дар пешбурди сиёсати мувофиқашудаи иҷтимоию иқтисодӣ ва рушди шарикии иҷтимоӣ таъмин менамояд;

- бо пешниҳоди Тарафҳо ба баррасии пешакии Комиссияи сетарафаи танзими муносабатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқиро, ки ба салоҳияти Комиссияи мазкур марбут аст, пешниҳод мекунад;

- ҳангоми омода намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки масъалаҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва вобаста ба онҳо манфиатҳои иқтисодии кормандон ва корфармоёнро дар бар мегирад, ба Тарафҳо дар шахсияти ҳамоҳангсози

Комиссияи сетарафай танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатии Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаҳои дахлдорро барои баррасӣ ва дохил кардани эроду пешниҳодҳо равона карда, мавқеи онҳоро то қабул шудани қарор муайян мекунад;

- дар доираи салоҳияти худ ҷиҳати риоя кардани қонунҳо дар соҳаи иҷтимоию меҳнатӣ чораҳо меандешад, роҷеъ ба ин масъала бо иттифоқҳои касаба (иттиҳодияҳои онҳо) ва корфармоён (иттиҳодияҳои онҳо) ҳамкорӣ менамояд, низоми батанзимдарории баҳсҳои меҳнатии колективиро инкишоф медиҳад.

13. Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- чораҳое меандешад, ки ба самаранокӣ ва рақобатпазирии истеҳсолот, таъсис додани ҷойҳои босамари корӣ, таъмин кардани музди меҳнат ва кафолатҳои иҷтимоӣ, ҳифзи меҳнат ва саломатии кормандон дар истеҳсолот мусоидат менамоянд;

- бо мақсади минбаъд такмил додани низоми шарикӣ иҷтимоӣ, ба таври баробар тақсим кардани масъулияти шарикони иҷтимоӣ дар соҳаи муносибатҳои меҳнатии колективӣ ҷиҳати инкишофи соҳтори иттиҳодияи корфармоён дар сатҳи ҷумҳурияйӣ ва маҳаллӣ чораҳо меандешад, ба иштироки фаъолонаи онҳо дар раванди колективиу шартномавӣ мусоидат менамояд.

Ҳамоҳангсози Тарафи корфармоён:

- ба иттиҳодияҳои корфармоён дастрас кардани лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии пешниҳоднамудаи Тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистонро таъмин менамояд;

- ба намояндагони иттиҳодияҳои корфармоён фиристодани маводи ба Комиссияи сетарафай танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳодгардида, қарорҳои Комиссия, инчунин бо иштироки иттиҳодияҳои корфармоёни номбаргардида баррасӣ намудани масъалаҳои вобаста ба татбиқи қарори Комиссияи болозикрро оид ба муносибатҳои меҳнатию иҷтимоӣ ташкил менамояд.

14. Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон:

- дар таҳия ва татбиқи сиёсати иҷтимоию иқтисодии давлат иштирок мекунад;

- ба воситаи намояндагони ваколатдори худ дар кори мақомоти машваратии вазоратҳо, дигар мақомоти ҷумҳуриявии идораи давлатӣ, ҷаласаҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоятҳо, шаҳрҳо, ноҳияҳо ва мақомоти идоракуни ташкилотҳо иштирок менамояд;

- зимни ҳамоҳангсозии фаъолияти ташкилотҳои аъзо, соҳтори ташкилии онҳо оид ба бастани созишномаҳо ва шартномаҳои колективӣ зарурати муентазам баланд бардоштани самаранокии иқтисодии кори корхонаҳо, афзоиши ҳосилнокии меҳнат, кам кардани ҳарочоти истеҳсолот, баланд бардоштани ҳавасмандӣ ба меҳнат, пурзӯр намудани интизом, тартибот ва муташаккилӣ дар истеҳсолотро ба инобат мегиранд;

- ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти идораи давлатии ҷумҳурияйӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоятҳо,

шахрҳо ва ноҳияҳо дар бораи ҷой доштани ходисаҳои сари вақт надодани музди меҳнат ҳабар медиҳад.

Ҳамоҳангсози Тарафи иттифоқҳои касаба:

- ба Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва иттифоқҳои касабаи соҳавӣ расонидани лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳукуқии пешниҳоднамудаи Тарафи ҳукумат;

- ба намояндагони Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақил ва иттифоқҳои касабаи соҳавӣ фиристодани маводи ба Комиссияи сетарафаи танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои меҳнатию иҷтимоӣ пешниҳодшуда, қарорҳои Комиссия, инчунин бо иштироки иттифоқҳои касабаи номбаргардида баррасӣ намудани масъалаҳои вобаста ба татбиқи қарори Комиссия оид ба масъалаҳои меҳнатию иҷтимоиро ташкил менамояд.

15. Тарафҳо оид ба масъалаҳои зерин ба мувофиқа омаданд:

- риоя намудани нуқтаҳои дар Созишномаи генералӣ бадастомада;

- мусоидатнамоӣ ба ташкили пардохти гайринақдии ҳаққи узвияти иттифоқҳои касаба дар як вақт бо пардохти музди меҳнат (аз ҷумла аз ҳисоби қарзҳо ва кредитҳои бонкҳо пардохтшуда) мутобиқи қонунгузорӣ;

- ҷиҳати дар асоси шартномаи колективии дар ташкилотҳо амалкунанда ба иттифоқҳои касаба беподош пешниҳод намудани ҷой, таҷхизот, воситай нақлиёт, васоити алоқа, инчунин муҳайё намудани дигар шарту шароитҳои зарурӣ барои фаъолияти иттифоқҳои касаба тибқи қонунгузории ҷорӣ.

16. Намояндагони ваколатдори иттифоқҳои касаба ва корфармоён тибқи қонунгузорӣ дар ҳусусигардонӣ ва таҷдиди корхонаҳои воҳидии давлатӣ иштирок менамоянд.

17. Бо мақсади мусоидат намудан ба татбиқи манфиатҳои меҳнатӣ ва иҷтимоию иқтисодии кормандон, аз ҷумла ба кормандон фароҳам овардани шароити нисбатан имтиёznок, ки инро қонунгузорӣ пешбинӣ менамояд, мустаҳкам кардани интизоми меҳнатӣ ва баланд бардоштани ҳисси масъулияти кормандон дар самти риоя намудани талаботи муқаррарнамудаи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат Тарафҳо тавсия медиҳанд, ки дар шартномаҳои колективӣ чунин муқаррарот дохил карда шавад:

- дар ташкилотҳо, новобаста аз шакли моликият ба кор бурдани низоми босамари пардохти музди меҳнати кормандон, ки ба ҳосилнокии баланди меҳнат нигаронида шудааст;

- барои пардохти музди меҳнати кормандон, новобаста аз шакли моликияти корхона, музди меҳнат аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи давлат камтар буда наметавонад. Дар шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ (ба истиснои онҳое, ки Тарафашон ташкилоте мебошад, ки аз буҷети давлатӣ маблағузорӣ мешавад ва дотатсияи давлатиро истифода мебарад) метавонад микдори баландтари ҳадди ақали музди меҳнат пешбинӣ карда шавад;

- расонидани кумак ба кормандони аз кор озодшуда бинобар сабаби ихтисори чойҳои корӣ (штат), барҳамхӯрии корхона ҷиҳати ёфтани ҷои кор ё бозомӯйӣ;

- пешниҳод намудани ҳуқуқи афзалиятнок (дар ҳолати шароитҳои баробар) барои нигоҳ доштан дар ҷои кор ҳангоми ихтисори шумораи кормандон ё ҷои корӣ ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандоне, ки қонунгузории меҳнат пешбинӣ намудааст;

- бо кормандони интизоми меҳнатӣ ва истеҳсолиро вайроннакардае, ки то расиданашон ба синни умумии муқарраргардидаи нафақа се сол (ва камтар) мондааст, бастани шартнома ба муддати на камтар аз муҳлати то расиданашон ба синни нафақа;

- додани ҳуқуқ барои тамдид кардани шартномаи меҳнатӣ ба кормандони интизоми меҳнатӣ ва иҷроқунандагиро вайрон накарда, шахсоне, ки сатҳи баланди қасбият ва таҳассус доранд, бо розигии онҳо ба муҳлати номуайян.

- бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо дар мувофиқаи пешакӣ бо ташкилоти иттифоқи қасаба;

- ҷудо кардани маблағ барои гузаронидани ҷорабинӣ оид ба ҳифзи меҳнат;

- ҷораҳои иловагии дастгирии иҷтимоӣ ба собиқадороне, ки пеш дар ташкилот кор кардаанд;

- фароҳам овардани шароит барои бо ҳӯроки гарм таъмин кардани кормандон ва арzon кардани нарҳи он;

- дар ҳамbastagӣ бо қумитаи иттифоқи қасаба муқаррар кардан, иваз кардан ва аз нав дида баромадани меъёҳҳои меҳнат;

- расонидани дастгирии молиявӣ ба колективҳои ҳаваскорони бадӣ, новобаста аз тобеияти идории онҳо;

- ба аъзои иттифоқҳои қасаба, нозирони ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат додани имконият (вакт) ҷиҳати ширкат дар кори мақомоти иттифоқҳои қасаба ба сифати вакилони конференсияҳо, плenумҳо, анҷуманҳо, таҳсили кормандони иттифоқҳои қасаба бо нигоҳ доштани музди миёнаи маош;

- омӯзондани нозирони ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат ва ташкил кардани шароит барои кори самараноки онҳо;

- қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо (ба ғайр аз ҳолатҳои бо айби корманд бамиёномада) бо кормандон, роҳбарони интихобшудаи мақомоти иттифоқҳои қасаба ва онҳое, ки аз кори асосӣ ҷудо нестанд, танҳо бо розигии мақомоти болоии иттифоқи қасаба ва бо кормандоне, ки дар ҳайати мақомоти иттифоқи қасаба, нозирони ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат мебошанд, бо розигии ташкилоти иттифоқи қасабаи корхона, ки онҳо дар қайди он ҳастанд, сурат мегирад. Муҳлати шартнома бо кормандони роҳбарони иттифоқи қасаба интихобшуда ва аз кори асосӣ озоднабуда аз муҳлати ваколати онҳо камтар буда наметавонад;

- муқаррар намудани кафолати пешниҳод кардани кори пештара ё баробар бо он дар ташкилот баъди анҷом ёфтани ваколат дар вазифаи интихобӣ дар мақомоти иттифоқи қасаба ба кормандоне, ки аз кори асосӣ

ба сабаби интихоб шудани онҳо дар мақомоти иттифоқи касаба озод шудаанд;

- нигоҳ доштани имтиёз ва кафолатҳое, ки барои кормандони ташкилот бо шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ гардидаанд, кормандони иттифоқи касабаи аз кори асосӣ озодгардида, ки ба вазифаҳои интихобии мақомоти иттифоқи касаба дар ташкилот интихоб гардидаанд;

- дар ҳолати бекор истодан ба сабаби набудани кор вобаста ба истеҳсолот ё хусусияти иқтисодӣ (аз кор баромадани таҷхизот, механизмҳо, набудани ашёи хом, масолех, қувваи барқ ва файраҳо) пардоҳти маблаги вақти бекористӣ ба андозаи 100 фоизи ставкаи тарифӣ (оклад) барои тамоми давраи бозистодани истеҳсолот бо анҷом додани тартиби муайянкардаи шартномаи колективӣ;

- вазифадор намудани кормандон ҷиҳати ҳамкорӣ ва мусоидат дар кори таъмин намудани шароити мусоиду солим ва бехатари меҳнат бо корфармо, фавран хабардоркунӣ оид ба вайрон будани таҷхизот, олоти меҳнат, воситаи нақлиёт, воситаи ҳифозат, бад шудани вазъи саломатии корманд, роҳбари бевоситаи худ ва ё дигар шахси мансабдори ваколатдори корфармо;

- иҷрои дигар уҳдадориҳо дар асоси Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои меъёрии ҳукуқии амалкунандай соҳаи меҳнат.

БОБИ VIII. МУҚАРРАОТИ ХОТИМАВӢ

18. Созишномаи генералии мазкур аз рӯзи ба имзо расидан аз ҷониби Тарафҳо эътибор пайдо намуда, то имзои Созишномаи генералии нав амал мекунад. Дар давраи амали ҳамин Созишномаи генералӣ бо мувофиқаи Тарафҳо ба он тағибуру иловаҳо доҳил карда мешаванд. Тағибуру иловаҳои воридгардида қисми ҷудонашавандаи Созишномаи генералӣ ба шумор мераванд.

19. Ҳар кадоме аз Тарафҳо барои татбиқи Созишномаи генералӣ дар доираи салоҳияти худ дорои масъулият мебошад.

Тарафҳо ба Комиссияи сетарафаи танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои чорабиниҳо оид ба амалисозии Созишномаи генералӣ маълумот медиҳанд. Комиссияи сетарафаи танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рафти иҷрои Созишномаи генералиро назорат мебарад, дар ҳалли ихтилофот, ки дар раванди иҷрои Созишноми генералӣ ба амал меояд, ширкат меварзад.

20. Созишномаи генералӣ нисбати ҳамаи корфармоён (иттиҳодияҳои онҳо), иттифоқҳои касаба, кормандон, донишҷӯён ва хонандагони муассисаҳои маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки гирифтани таҳсилоти ибтидой, миёна ва олии касбӣ таъмин мекунанд, амал мекунад.

Додани имтиёзҳо ва кафолатҳои зиёда аз меъёр, ки қонунгузорӣ муқаррар кардааст, ҳангоми ҷой дода шудани онҳо дар созишномаҳо, шартномаҳои колективии тибқи қонунгузорӣ басташуда ва оид ба масъалаҳои ба салоҳияти Тарафҳо вобастабуда, татбиқ мегардад.

19. Созишиномаи генералӣ қисми таркибии раванди коллективӣ ва шартномавӣ дар системаи шарикӣ иҷтимоӣ мебошад ва ҳамчун асос барои таҳия ва бастани созишиномаҳои соҳавӣ ва минтақавӣ хизмат меқунад. Созишиномаҳои соҳавӣ, минтақавӣ ва шартномаҳои коллективӣ метавонанд, ки нисбат ба Созишиномаи генералӣ шароити беҳтари имтиёзноки меҳнатӣ ва иҷтимоию иқтисодӣ дошта бошанд.

20. Тарафҳо дар муҳлати як моҳи баъди ба имзо расидани Созишиномаи генералӣ Нақшай чорабиниҳо оид ба татбиқи Созишиномаи генералиро таҳия ва барои тасдиқ ба Комиссияи сетарафа манзур менамоянд.

21. Ҷаласаҳои Комиссияи сетарафаи танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тариқи телевизион ва воситаҳои ахбори омма инъикос карда мешаванд.

Бо супориши Тарафҳо имзо намуданд, аз ҷониби:

Хукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон:

Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон

Коҳир Расулзода

Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон:

Раиси Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон

Қодир Қосим

Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон:

Раиси Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон

Азизбек Шарипов